

Proti tomu však má kniha určité slabiny: Weil nedovede vystihnouti jasně ducha našeho národního snažení, u něhož zdůrazňuje na úkor pravdy jeho spiklenecký ráz. Ani naše čelné osobnosti nevystihuje autor dosti přesně: prezident Masaryk autorův se nám nejeví jako klidný filosof, ale spíše jako tříděně zaujatý nepřítel nejen Rakouska, ale i německého národa (str. 48—49). Ministra Dra Beneše, který je dle autora »Ein Bauernsohn«, závěrem charakterisuje (str. 254): »Denn er war und ist ein Mann der Revolution«. Již tento výrok dokazuje, jak zkresluje historii smíšením zjištěné pravdy a subjektivních dohadů. Konečně nelze naprosto schvalovati reprodukování dialogů podezřelé autenticity.

wr.

Pavel Macháček: Hlavnopatronátne právo v dejinách uhorských. Historicko-právna úvaha. Bratislava 1930. Vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave. 8°. Str. 210. Cena Kč 50.— neudaná. — Otázka kráľovského vrchnopatronátneho práva (ius supremi patronatus) v Uhrách bola už predmetom mnohých úvah aj vedeckých pojednání. Zistenie právnej povahy tejto institúcie malo význam aj u nás v súvislosti s otázkou či by náš štát mohol na území dnešného Slovenska titulom sukcesie štátnej vykonávať iura circa sacra, ktoré predtým patrily kráľom uhorským. Uzavretím Modu vivendi ztratila sice táto otázka na praktickosti, nie však na zaujímavosti po stránke vedeckej. Vzhľadom na pestrý vývoj vrchnopatronátneho práva kráľovského nemožno se tu obísť bez osvetlenia historického. Preto aj náš autor si správne položil za úkol sledovať vývin hlavnopatronátneho práva, resp. jeho predpokladov od samého založenia uhorského kráľovstva sv. Štefanom. Toto je však úkol ťažší ako by sa nezasvetenému na prvý pohľad zdálo. Je pravda, že tejto otázke už venovali obsiahle diela najlepši maďarski historikovia. Ale to jej kritické, historicko-právne zpracovanie, iba sťažuje, nakoľko opieranie sa o tieto diela veľmi ľachko svedie k nekritickému prejimaní ich často tendenčného stanoviska. Tomuto nebezpečeniu neušiel ani náš autor. Už samé rozdelenie práce svedčí o prevzatí systému sem sa vzťahujúcich prác čisto historických. Autor len málokde ide do vlastných prameňov a i pri tom sa dáva väčšinou vodiť autormi maďarskými. O právnej strukture popisovaného institutu sa dozvedáme pomerne veľmi málo a ani v tom nemôžeme vždy súhlasiť s mienkou autorovou. Nedostatok miesta nám bráni v tomto časopise bližšie rozoberať autorové stanovisko, preto sa o to pokúsime na inom mieste. Jednu — vo vedeckých recenziách zriedkavú výtku nemôžeme však opomenúť ani tu. Týká sa nevedeckého — často však aj gramaticky nesprávneho — podania slohového a rečového.

Celkove hodnotiac prítomné dielo musíme s uznaním kvitovať autorovu odvalu s ktorou sa pustil do zpracovania tak obtiažnej otázky ako aj jeho nevšednú pilnosť, s ktorou sobral učenie veľkej čiastky maďarskej literatury. Autor nám sice nedáva nové, alebo vo všetkom presvedčujúce stanovisko. Právna veda mu však bude povďačná, že svojou prácou znovu nastolil otázku, už veľa razy pretriasanú, ale ešte vždy nerozriešenú.

Knappek.

Jos. Erhart: Výňatek ze zákonů a nařízení z oboru zvláštní části práva správního a vedlejších zákonů trestních. (2. vyd., 1930, Praha-Vinohrady, pošt. schr. 91, stran 432, cena brož. 30.— Kč, plát. váz. 35.— Kč.) — Autor, četnický kapitán, sestavil praktickou příručku, na zřeteli, jak z předmluvy vysvítá, hlavně potřebu bezpečnostních orgánů orientovati se rychle v trestních předpisech. Po této stránce jistě jeho příručka splní své poslání.

drk.

Dr. Robert Kollar: Zhospodárnění veřejné správy a veřejných podniků. Sbírkka přednášek, pořádaných Českou národohospodářskou společností, sv. VI. Praha 1930. — Otázka racionalisace veřejné správy

jest u nás doposud ve stadiu počáteční diskuse. Jest nepopiratelnou skutečností, že publikace přednášky dra Kollara jest prvním literárním pokusem o nástin systému toho, co jiní už dělají a zároveň programem, který nám udává, jak bude nutno postupovati, má-li býti racionalisace prováděna s hlediska národohospodářského v nejširším slova smyslu. Kdo poněkud jest obeznámen se základními jevy hospodářskými lidské společnosti, nebude ničeho namítati proti názorům autorovým. Bohužel znalost běžných hospodářských zásad jest u nás malá. Ostatně, jak autor správně uvádí, otázka racionalisace veřejné správy jest požadavkem zmodernisování této. T. zv. odbyrokratisování není ničím jiným, nežli maximálním uskutečněním demokratických zásad ve veřejné správě. Nesmíme zapomínati, že základní rysy organisace veřejné správy u nás — pokud se nejedná o instituce vysloveně nové — se datují z doby, kdy neplatila zásada: využití moderních vymožeností a přizpůsobiti je potřebám celku s naprostým odpoutáním moderního úředníka od předsudků tím, že se podniká jeho iniciativa a snažení ve prospěch celku. Je to jakési zmodernisování ideí individualistických správnými požadavky kolektiva.

Dr. Kollar správně dělí činitele, jež jsou složkami veřejné správy a u nichž nutno začíti s racionalisací: na lidské a věcné. Jim odpovídají hlediska sociologicko-hospodářská a administrativně-technická. V prvním oboru hrají hlavní úlohu člověk a společnost, v druhém nástroje, pomůcky, budovy a pod., zkrátka a dobře věci a jich účelné uspořádání. Probereme-li otázku lidské činnosti ve správě, dojdeme k závěru, že veřejná správa není vlastně »zajištěnou existencí« pro absolventy našich škol, nýbrž opravdu vděčným polem sociologického studia. Autor dokonce mluví a to všim právem o etických problémech. S vývody autorovými nedá se polemisovati podle naší praxe, neboť organisace naší správy trpí i dnes nedostatky a jest v mnohých ohledech nedokonalá. Nesmí ovšem býti zapomínáno na to, že světovou válkou byl u nás zlomen systém určitého směru. Vybudování nového pak dělo se cestou parlamentární, t. j. řádným vydáváním nových a nových zákonů. Myslím, že při jich provádění naše veřejná správa — jistě za těžkých svizelů — obstála.

Nebylo by chybou, kdyby i u nás byla vybudována nějaká instituce, která by se zabývala, konkrétně vzato, hospodárností veřejné správy a která by za účasti všech činitelů sbírala potřebný materiál a jej připravovala pro praktické použití v praxi (autor uvádí různé typy (viz str. 16 a násl.)). Každému praktikovi při provádění nových zákonů jmenovitě správních napadne, zda-li i technické provádění zákona bylo uváženo. Z tohoto hlediska by bylo dobré, kdyby naše zákonodárné sbory si utvořily vedle všech různých výborů též jakýsi »technicko-správní« a uvažovali při vydávání zákonů nejen o hlavních zásadách zákona, nýbrž i též o jeho provádění v praxi (viz str. 18.). U nás má dobrá správa i ten význam, že musí překlenouti, řekl bych, absolutní překážky administrativní (na př. poměrně silné nár. menšiny) a při tom musí býti hospodárnou.

Dr. Šlemr.

XVI. výroční zpráva zemského úřadu práce v Brně za rok 1929.

Výroční zpráva podává přehled o činnosti zemského úřadu práce jak po stránce organizační tak po stránce vlastní činnosti, t. j. trhu práce. Co se týče činnosti organizační vzrostla následkem zákona 125/1927 o organisaci veřejné správy nutnost, přebudovat síť okresních úřadů práce včleněním slezských úřadů práce do jednotné organisace úřadů moravských a uvésti v soulad činnost těchto úřadů, vybudovaných na odlišném podkladě organizačním i finančním, s činností okresních úřadů práce moravských.

Na vlastní činnost věnoval zemský úřad práce hlavní péči o nezaměstnané, jichž počet oproti r. 1928 valně vzrostl, zejména zmenšenou poptávkou po pracovních silách. A tu bylo úkolem zem. úřadu práce